

Lapinlahden kunnan lausunto Hallituksen esitysluonnoksesta tuomioistuinlain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Oikeusministeriö on pyytänyt Lapinlahden kunnan lausuntoa Hallituksen esitysluonnoksesta tuomioistuinlain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Käytännössä esitetyillä säädös-
muutoksilla lakkautettaisiin useita käräjäoikeuksien kanslioita ja istuntopaikkoja Suomesta, mikä vahvistettaisiin muuttamalla Oikeusministeriön asetusta käräjäoikeuksien kanslioiden ja istuntopaikkojen sijainnista. Pohjois-Savon käräjäoikeuden osalta hallituksen esitysluonnok-
sessa esitetään Iisalmen ja Varkauden kanslioiden lakkauttamista vuoteen 2019 mennessä.

Lapinlahden kunta katsoo, että hallituksen esitysluonnos on valmisteltu puutteellisesti, sen perustelut ovat kyseenalaiset ja siinä ei ole asianmukaisesti huomioitu säädösmuutosten vaikutuksia. Kunta vastustaa hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettuja säädösmuutoksia ja esittää hallituksen esitysluonnoksen palauttamista uudelleen valmisteltavaksi erityisesti seuraavilla perusteilla:

1. Oikeusturva

Pohjois-Savon käräjäoikeuden Iisalmen kanslian lakkauttaminen vaarantaa Ylä-Savon seutukunnan asukkaiden oikeusturvan hakemisen ja toteutumisen. Seutukunnan asukkailla tulee olla mahdollisuus henkilökohtaiseen asiointiin käräjäoikeuden kansliassa, joten käräjäoikeusverkoston tulee olla maantieteellisesti riittävän kattava.

Välimatka Ylä-Savon reuna-alueilta käräjäoikeuteen Kuopioon kasvaisi kohtuuttoman pitkäksi, jolloin kynnys oikeusprosessien, erityisesti siviiliprosessien, käynnistämiseen nousisi kohtuuttoman korkeaksi. Iisalmen kanslian lakkauttaminen vaikuttaisi väistämättä muun oikeudenhoidon ja oikeudellisten palveluiden toimintaan Ylä-Savossa. Iisalmen kanslian lakkauttamisen myötä vaarana on syyttäjävirstaston Iisalmen toimipaikan sekä Iisalmen oikeusaputoimiston lakkauttaminen myöhemmin. Lakkautuksella olisi vaikutuksia myös asianajopalveluiden saataavuuteen ja oikeudenkäyntikuluihin.

2. Asiamäärät ja käräjäoikeusverkoston maantieteellinen kattavuus

Hallituksen esitysluonnos on valmisteltu puutteellisesti Pohjois-Savon käräjäoikeuden osalta ja se perustuu virheellisiin tulkintoihin. Hallituksen esitysluonnoksessa todetaan käräjäoikeusverkoston asia- ja henkilöstömääristä sekä maantieteellisestä kattavuudesta Iisalmen kanslian osalta seuraavaa:

"Iisalmen, Lohjan ja Kotkan sivukansliat ovat asia- ja henkilöstömääriltään suurimpia. Välimatkat ja monessa tapauksessa hyvät liikenneyhteydet kuitenkin puoltavat niidenkin lakkauttamista."

Edellä esitetty on ristiriidassa sen kanssa, millä perusteilla käräjäoikeuksien istuntopaikkoja on päätetty säilyttää tietyillä paikkakunnilla. Riittävä henkilöstö ja asiamäärä puoltavat yksiselitteisesti Iisalmen kanslian säilyttämistä. Välimatkojen ja liikenneyhteyksien osalta on todettava, että suurimmasta osasta Ylä-Savon

kunnista on merkittävästi pidempi matka Kuopioon, kuin niiden kärjäoikeuksien istuntopaikoista, joita on esitetty säilytettäväksi. Esimerkiksi Savonlinnan, Kauhan, Porvoon, Raaseporin, Rauman ja Salon istuntopaikoista ei ole lähelläkään vastaavaa matkaa kärjäoikeuden keskuspaikkaan, kuin Iisalimesta ja suurelta osin Ylä-Savosta. Hallituksen kirjaus hyvistä liikenneyhteyksistä koskee ainoastaan osaa Ylä-Savoa.

3. Muut viranomaispalvelut ja sähköinen asiointi

Kärjäoikeuksien istuntopaikkojen säilyttämistä on perusteltu hallituksen esitysluonnoksessa myös muilla viranomaispalveluilla seuraavasti: *"Näin ollen kaikilla niillä paikkakunnilla, joilla olisi kärjäoikeuden toimipiste, olisi myös muiden viranomaisten toimipisteitä."* Hallituksen esitysluonnoksessa ei ole huomioitu, että Iisalmissa on poliisivankila, syyttäjän ja oikeusaputoimiston sekä ulosottoviraston toimipisteet. Lisäksi Sonkajärvellä on Sukevan vankila. Kärjäoikeuden kanslian säilyttäminen Iisalmissa tukee muiden viranomaispalvelujen toimintaedellytyksiä Iisalmissa ja Ylä-Savossa.

Hallituksen esitysluonnoksen kirjaukset digitalisaation, sähköisen asioinnin ja palveluiden kehittämisestä perustuvat lähinnä olettamuksiin. Esitysluonnoksessa ei esitetä yhtään konkreettista toimenpidettä sähköisen asioinnin kehittämiseen, vaan siinä on yleispäteviä viittauksia mahdollisiin kehittämistoimenpiteisiin. Suomesta löytyy lukuisia esimerkkejä siitä, miten heikosti valtion kehittämät sähköiset palvelut ovat käytännössä toimineet. Lisäksi sähköisten palvelujen käyttäjät tarvitsevat neuvontaa oikeudelliseen asiointiin, jonka järjestämiseen esitysluonnoksessa ei ole otettu kantaa millään tavalla.

4. Kanslian lakkautuksen muut vaikutukset

Hallituksen esitysluonnoksessa ei ole otettu asianmukaisesti kantaa kanslian lakkauttamisesta aiheutuviin vaikutuksiin muille viranomaisille. Lakkautus tuo lisätyötä ja -kuluja muille viranomaisille, kuten poliisille. Lakkautuksen myötä niin sanotut matkakäräjät lisääntyvät, mikä sitoo poliisin voimavaroja kuljetuksiin. Ylä-Savon alueella partioi päivittäin kaksi partiota, joiden tulee keskittyä omiin työtehtäviinsä eikä sitoutua henkilöiden kuljettamiseen käräjille istuntopäivinä.

Esitysluonnoksessa ei ole myöskään arvioitu sen aluetaloudellisia vaikutuksia, vaikka vaikutukset ovat Iisalmen kaupungille merkittäviä. Iisalmen kanslia työllistää suoraan eri tehtävissä noin 25 henkilöä. Suurin osa työntekijöistä tulisi siirtymään Kuopioon, jos kanslia lakkautetaan.